

МІЖКУЛЬТУРНІ СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ У ГУМАНІСТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Анотація. У статті розглядаються міжкультурні стратегічні аспекти морального виховання шкільної молоді, що базуються на інноваційних педагогічних технологіях і визначають формування толерантної особистості на базі гуманістичних, загальнолюдських цінностей. Аналіз нинішньої міжкультурної ситуації показує, що освітні реформи і зміни набувають особливого значення. Цей факт стимулює наукові дослідження в цій області, систематичне розвиток освіти та впровадження інноваційних освітніх технологій. Загальний розвиток країни в напрямку сталого цивілізованого суспільства буде залежати як від демократичного освітнього процесу з його акцентом на гуманістичних цінностях і ефективному управлінні на національному та регіональному рівнях. В даний час педагогіка та інші громадські науки повинні ліквідувати старі стереотипи і застарілі освітні форми і розробити обґрунтовану інноваційну систему освіти, створити технології і методи змінного програмування і моделювання. Тому вчені в своїх дослідженнях приділяють особливу увагу найбільш ефективним способам вдосконалення і розробки нових методологій освітнього процесу, як в нашому випадку - формування особистості студентів на принципах толерантності та гуманістичних цінностей. Інтеграційні процеси в суспільстві, глобалізація, зростаючий вплив етнічного чинника спонукають сучасна освіта застосовувати нову освітню модель – полікультурна освіта, покликана забезпечити гармонізацію відносин між різними етнічними групами в сучасному суспільстві, взаєморозуміння між людьми різних народів і Національностей у всьому світі, який характеризується великим культурним розмаїттям. В цьому відношенні міжкультурний підхід відіграє важливу роль в підготовці сучасної молоді до життя в багатокультурному суспільстві XXI століття. Він виступає в якості теоретичної і методологічної стратегії гуманістичного освіти, формування міжкультурної компетенції.

Ключові слова: міжкультурний підхід, культура, інноваційні виховні технології, толерантні міжособистісні взаємини, гуманістичні цінності, загальнолюдські цінності.

Annotation. Analysis of the current intercultural situation shows that educational reforms and changes become particularly significant. This fact encourages the scientific research in the sphere, systematic educational development and implementation of innovative educational technologies. The general development of the country towards sustainable civilized society will depend both on democratic educational process with its focus on humanistic values and effective management at the national and regional levels. Nowadays pedagogics and other social sciences must eliminate old stereotypes and outdated educational forms and develop substantiated innovative educational system, create variable programming and simulation technologies and methods. So scientists in their researches pay special attention to the most effective ways of improving and developing new methodologies of the educational process, as in our case - the formation of a students' personality on the principles of tolerance and humanistic values. Integration processes in the society, globalization, the growing influence of ethnic factor encourage modern education to apply a new educational model - multicultural education, designed to ensure the harmonization of relations between different ethnic groups in contemporary society, mutual understanding between people of different nations and nationalities all over the world, which is characterized by great cultural diversity. In this respect a multicultural approach play an important role to prepare modern youth for life in a multicultural society of XXI century. It acts as a theoretical and methodological strategy of humanistic education, formation of intercultural competence.

Key words: intercultural approach, culture, innovative educational technologies, interpersonal relationships, tolerance, humanistic values, universal values.

Постановка проблеми. Проблеми суспільства відображаються на формуванні особистості. Найважливішими у цьому процесі виступають: всебічна розвиненість, широка освіченість, самодостатність, доброчинність, можливість вільного входження в життя, визначення, що таке добре, а що погане, з кого брати приклад та інші якості оптимуму. Рушійний поштовх у цій справі, безперечно, повинна зробити освіта [10]. Аналіз сучасної міжкультурної ситуації, наукових досліджень, які з'явилися останнім часом, свідчить, що на загальному фоні соціального розвитку очевиднішим і особливо значущим з позиції загальної логіки причинно-наслідкових зв'язків виступає реалізація перетворень у сфері виховання, прояв позитивних тенденцій оновлення духовно-морального потенціалу суспільства [8]. Це стимулює здійснення наукового пошуку і використання комплексних прикладних програмно-орієнтованих педагогічних розробок, інноваційних виховних технологій. І від того, наскільки демократичним за структурою і стилем організації у поєднанні з ефективними управлінськими діями на державному і регіональному рівнях виявиться виховний процес з його спрямованістю на гуманістичні цінності, на реалізацію громадянського виховання, буде залежати успіх загальної стратегії розвитку держави, темпи просування до стабільного цивілізованого суспільства. Настав вирішальний етап перехідного періоду, коли соціальні науки, і передусім педагогіка, мають відслідковувати, як відбувається позбавлення від колишніх стереотипів і застарілих форм виховання шкільної і студентської молоді, і одночасно виробляти концептуально обґрунтовані інноваційні підходи до побудови сучасних виховних систем, створювати технології і методи їх програмування і варіативного моделювання. Тому у своїх пошуках науковці звертають особливу увагу на визначення найефективніших шляхів, оновлення методології окремих аспектів виховного процесу, а у нашому випадку – формування особистості на базі принципів толерантності і гуманістичних цінностей. Сучасна модель освіти і виховання вимагає кардинальних змін

у напрямку орієнтації не на минуле, а на майбутнє людської цивілізації, яка стрімко змінює свою парадигму розвитку. Інтеграційні процеси у соціумі, глобалізація, зростання впливу етнонаціонального фактору, спонукає сучасну освіту звернутися до розгляду нової педагогічної моделі – полікультурного виховання, покликаного забезпечити гармонізацію відносин між представниками різних етносів і етнічних груп в сучасному суспільстві, взаєморозуміння між представниками різних націй і національностей усього світу, який характеризується величезним культурним різноманіттям. У цьому зв'язку особливої ваги набуває міжкультурний підхід у підготовці молоді до життя у мультикультурному суспільстві XXI століття. Він виступає теоретико-методологічною стратегією формування міжкультурної компетентності.

Аналіз попередніх наукових досліджень з окресленої проблематики. Проблема інноваційних процесів в освіті почала активно досліджуватися з 90-х років XX ст. і до тепер: її вивчали західні дослідники (Б. Санто, В. Хартман, Б. Твісс, Р. Фостер, Й. Шумпетер); впровадження інформаційних технологій висвітлювали І. Колчук, В. Макарова, О. Баликін, Н. Коломієць; інноваційні технології вищої школи представляли О. Удод, О. Коберник, В. Кремень, В. Мороз, в загальноосвітніх навчальних закладах – І. Бех, І. Іванов, Л. Кащинська, В. Киричок, К. Чорна. Проблема виховання культури міжособистісних взаємин у сучасній педагогічній науці досліджують у різних напрямках: педагогіка толерантності (М. Рожков, А. Сиротенко, Г. Солдатова, Л. Шайгерова); етнічну толерантність (О. Байбаков, З. Малькова, В. Подобєд, Ю. Римаренко, В. Тишков); технологічні аспекти виховання толерантності (Т. Білоус, С. Герасимов, О. Кашченко, Б. Рієрдон, В. Сітаров, І. Сковородкіна, О. Скрябіна, П. Степанов, Г. Шеламова); використання гуманітарних дисциплін в якості засобу формування толерантної особистості (Л. Алексашкіна, Л. Ванюшкіна, С. Метліна). Міжкультурний взаємодії як соціологічному феномену присвячені праці М. Багмета, Л. Ляпіної, А. Матецької, Л. Тернової, А. Писаренко. Вивчення досвіду гуманістичного виховання, формування толерантності в зарубіжних країнах є предметом вивчення А. Джурицького. Проблеми виховання у молоді толерантної поведінки на основі принципу гуманізму досліджували О. Хижняк, О. Зарівна, І. Жданова, Т. Білоус, Я. Довгополова, О. Батуріна, Ю. Грачова, П. Комогоров, О. Пугачова, О. Рибак.

Метою статті є доведення важливості міжкультурних стратегічних аспектів гуманістичного виховання шкільної молоді, формування толерантних міжособистісних взаємин з використанням інноваційних педагогічних технологій.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи глобальні зміни у суспільстві, ми виявили, в яких складних умовах формується особистість, закладаються її ціннісні орієнтації. Цей факт змусив більш детально попрацювати з метою розкриття системотвірних факторів і оновлення методології виховного процесу. Основний замисел, цілепокладання і масштаби виховних завдань вимагають з урахуванням реальної практики виявляти додаткові матеріальні і психолого-педагогічні ресурси, по-новому усвідомити і оцінити коректність понятійно-категоріального апарату, розглянути базові категорії, теорії і технології, долучити знання суміжних наук в якості сучасної методологічної основи [4]. Усе це оновлює трактування сутнісних особливостей і системної функціональної специфіки сучасного виховного процесу, способів і механізмів його педагогічної, культурної регуляції і саморефлексії його учасників. Останнім часом, хоча і декларується зміна ракурсу методологічного забезпечення, все ж фактично ще не відбулася відмова від формалістичних положень, переосмислення сутності понятійно-категоріального апарату, що, природно, розмиває концептуальний контекст і предметно-змістові характеристики продуктивності результатів аналізу виховного процесу. Досить довільно характеризуються традиційні і знову введенні в науковий обіг поняття «закономірність» і «парадигма», «виховна система» і «виховний простір», «соціалізація особистості» [14, с. 13]. При цьому неминучі логічні зміщення у розкритті предмету, а звідси – неузгодженість аналітичного ходу дослідження з висунутими завданнями, що в кінцевому рахунку створює труднощі у зведенні загальних результатів. Деякі автори вважають, що певну невизначеність у розуміння понятійно-термінологічного апарату педагогіки внесли психолого-педагогічні дослідження, які здійснювалися на міждисциплінарному рівні у зв'язку з використанням загальнонаукових понять і термінів [3]. Ми, навпаки, підтримуємо міждисциплінарні дослідження, які адекватно відображають сучасні тенденції і потреби особистісно орієнтованого виховного простору в макро- і мікросоціумі. Міжкультурний підхід дозволяє молодій людині побачити загальне і відмінне між культурами, оцінити власну з точки зору інших народів, сформувати індивідуальну картину світу. В свою чергу він виступає способом виявлення комплексних взаємозв'язків, взаємозалежностей структурних елементів міжкультурної компетентності, що сприяють її успішному формуванню в контексті полікультурної педагогічної освіти, забезпечення організації процесу виховання на основі діалогу культур, з позицій толерантного сприйняття іншої культури і навчання цьому інших. Проблема міжкультурної взаємодії нині набуває великого значення. Відбувається становлення України як самостійної держави, інтенсивно розвиваються міжнародні та міжособистісні зв'язки з різними країнами світу. З огляду на це, визначальною стає для нашого суспільства проблема вміння спілкуватися як на офіційному, діловому, так і на побутовому рівнях, керуватися провідними принципами людських взаємин – гуманізму, толерантних міжособистісних відносин.

Культура – складна філософська і соціальна категорія. Сам термін (від лат. cultura – обробка, виховання) має багато різних тлумачень. Культуру можна зрозуміти як певний соціальний механізм, який відтворює ті чи інші еталони і норми поведінки людей. Розвиток культури визначається, насамперед, наступністю, збереженням усіх позитивних цінностей які знаменують собою безперервність суспільного прогресу. Культура – це предметно-ціннісна форма засвоєвано-перетворювальної діяльності, в якій відображається історично-визначений

рівень розвитку суспільства, народжується і утверджується сенс людського буття. «Це сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства і людини...» [13, с. 214]. За визначенням С. Ожегова, культура – це сукупність досягнень людства у виробничій, суспільній і розумовій сферах [9, с. 286]. Дослідники звертають увагу також на ціннісну природу культури. Так І. Зязюн вважає, що культура зумовлює систему ціннісних уявлень кожної людини і регулює її індивідуальну, соціальну поведінку, слугує основою для постановки і здійснення пізнавальних, практичних і особистісних завдань [1, с. 131]. І як стверджує М. Лукашевич: «Культура особистості розглядається як сукупність соціальних норм і цінностей, якими керується індивід у процесі практичної діяльності» [6, с. 28]. На думку А. Юдіна – культура як знаковий феномен наділена такими функціями: 1) фіксація інформації у різноманітних текстах (за Ю. Лотманом [16] культура – «спадкова пам'ять»); 2) здійснення комунікації в суспільстві в часі (передача інформації від покоління до покоління) і в просторі [15, с. 9]. Культура існує в предметних та особистісних формах, які можуть бути насичені турботою про людину. Так «предметні форми культури – це наслідки діяльності людей, певна система матеріальних та духовних цінностей: засоби, знаряддя праці, предмети побуту, наукові знання, філософські та релігійні системи, традиції та обряди, моральні принципи і норми, юридичні закони, твори мистецтва та інш. Особисті (персональні) форми культури – це люди як суб'єкти діяльності, носії певних культурних», а ми розуміємо – гуманістичних цінностей [5, с. 16]. Предметні та особисті форми культури являють собою неподільну цілісність, і становлять її певний тип, наділений в тій чи іншій мірі гуманістичними цінностями. Свій тип культури притаманний кожному народу як етнічній та історичній цілісності. Культурна цілісність характерна і для регіонів (культура європейська, африканська, слов'янська та інші), а також історичних епох (антична, культура Ренесансу, Барокко, доби Просвітництва). І хоча зі зміною історичних епох змінюється і тип культури, це зовсім не означає розриву культурної спадщини і традицій, бо кожна нова доба з необхідністю успадковує досягнення і надбання попередньої. Усе це дає змогу розглядати культурну історію людства як світовий процес, вживати поняття світової культури, сприймати людину в ній як планетарний феномен, аналізувати кризу її призму роль загальнолюдських гуманістичних цінностей. Саме тому одним із вагоміших у педагогічних, соціологічних дослідженнях виступає міжкультурний, культурологічний (або культурно-діяльнісний) підхід [6, с. 28]. Культура, яка є достатньою для існування етносу, перестає бути такою, коли йдеться про життя нації. На відміну від етнічної культури, національна передбачає існування нових типів комунікації (взаємозв'язку) між людьми більш складних стосунків, ніж природні кровно-родинні. Вона твориться не етносом в цілому, а тими представниками суспільства, які беруть на себе функцію індивідуального авторства, – письменниками, філософами, вченими, священиками, митцями. Становлення особистості може відбуватися тільки з урахуванням того, через які канали і яким чином вона сприймає та відтворює основні риси національного менталітету. «Домінантою української ментальності є повна самореалізація як високоталановитого народу, історична місія якого – гармонізувати взаємовідносини поколінь, народів, культур континенту, утверджувати тип демократично-правової держави, людини-гуманіста, світ без імперії і воєн, і світ довір'я, любові, краси...» [2, с. 382], що свідчить про її глибокий гуманістичний зміст. У ракурсі становлення гуманної особистості ми вважаємо менталітет динамічним, гнучким і перспективним об'єктом виховного впливу у конкретних соціокультурних умовах. Розуміння власної національної приналежності дозволить з повагою сприймати зразки інших культур, толерантно ставитися до їх надбань, досягати згоди у міжособистісних взаєминах. У контексті нашого дослідження філософського аналізу потребують питання, пов'язані з гуманізацією школи, вихованням у школярів людяності, толерантності, в першу чергу, які стосуються формування гуманістичного світогляду, освіти як засобу виживання людства, відображення в ній цивілізаційних досягнень, можливостей розв'язання глобальних проблем, культуротворчої функції школи, як інституту соціалізації молоді, осмислення ролі простору і часу, абсолютного і відносного, зовнішнього і внутрішнього у житті, розвитку гуманістичних виховних систем, ієрархію факторів формування гуманної особистості, спільні цілі навчання і виховання, вибір моральних і освітніх ідеалів. У радянській педагогіці відбувалась, як правило, пряма трансляція ідеологічних цілей у виховний процес. Застосування категорії цінностей мало вигляд імперативних вказівок щодо кінцевого результату виховання. На думку О. Савченко, педагогічна теорія і практика вимагає наукового обґрунтування принаймні двох систем цінностей: 1) тих, на які має орієнтуватися виховання нині і в майбутньому – на перспективу, 2) визначення цінностей, які мають формуватися в самому навчально-виховному процесі. Загально визнана концептуальна розробка ціннісних орієнтацій у вихованні школярів, що проголошує «загальноосвітню підготовку найбільш масовою і систематичною ланкою освіти через прийняття учнями реальних цінностей. Вона створює передумови для конструктивно-перетворювального впливу на всі сфери життя» і генерує провідну ідею гуманізації освіти про людину – як найвищу цінність [11, с. 2-4]. За цією концепцією у галузі шкільної освіти визначені основні групи цінностей. Вона розкривається за допомогою таких положень. *По-перше*, в основі лежать гуманістичні цінності: дитина як головна педагогічна цінність і педагог, який створює умови для її розвитку, соціального захисту, збереження індивідуальності. А звідси центрування на ідеях, що людина не засіб, а мета, тому не дитину треба пристосовувати до системи освіти, а школу до вихованця. Сучасне розуміння гуманістичних цінностей пролягає через систему антропологічних і культурних координат. Недооцінка природних основ формування людини поряд з іншими факторами, зумовила її відчуження від родинних зв'язків, органічного зв'язку з середовищем, способом життя, нехтування національним вихованням. Утверджувався стереотип: перш за все – суспільні інтереси, а особистість як придаток. Нині актуальним постає імператив –

усілякими засобами розвивати демократичний тип зв'язку: якщо суспільство захищає людину, то і вона дбає про державу. Педагогічна реалізація гуманістичних цінностей пов'язана з підвищенням загальної культури особистості, прилученням до національних, загальнолюдських цінностей, що вимагає посилення культурологічної спрямованості школи, гуманізації й гуманітаризації освіти. Найважливіше призначення культури – збагачення, плекання усього, що полегшує, облагороджує життя людини, робить її щасливою, поширення у суспільстві гуманістичних взаємовідносин. Пріоритетна роль у процесі гуманітаризації шкільної освіти належить словесності, суспільним дисциплінам, людинознавчим курсам, валеології, завдяки яким учні краще пізнають світ людей і себе, оволодівають уміннями самоорганізації і саморегуляції поведінки. Реалізація гуманістичного підходу передбачає опору на цілісність людської особистості, яка об'єднує в собі природне, соціальне і культурне, визнання людини найвищою цінністю. Найвищою метою розвитку суспільства є людина, для якої мають створюватися сприятливі умови життя і праці. У процесі формування гуманного, демократичного суспільства долається її відчуження від влади, власності, створених її працею цінностей. Цінність людини вимірюється її ставленням до праці, мірою її залученості до активної громадської діяльності. Дуже важливо, щоб зміст і спрямування тих чи інших виховних процесів, їх взаємодія, конкретні умови, за яких живе і діє особистість впливали на неї позитивно, щоб ці впливи допомогли сформувати *людину гуманну*, гідного представника суспільства.

2. *Гуманістичні цінності освіти зумовлюють зміну авторитарно-дисциплінарної моделі виховання на особистісно орієнтовану.* Сутнісними ознаками перетворень є індивідуалізація виховання особистості, створення умов для саморозвитку і самоудосконалення, осмисленого визначення своїх можливостей і життєвих цілей. Методологічно ці процеси спираються на принцип природовідповідності і мотиваційно-процесуальне забезпечення навчально-виховного процесу. *Особистісно орієнтована система* виховання цілеспрямовано створює нову педагогічну етику, визначальною рисою якої є взаєморозуміння. Вона: а) змінює позицію учнів і вихователів у спілкуванні, утверджує не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співчуття, утвердження людської гідності, довіра); б) зумовлює потребу діалогу як домінуючої форми спілкування, спонукання до обміну думками, враженнями, моделювання життєвих ситуацій; в) включає спеціально сконструйовані ситуації вибору, авансування успіху, самоаналізу, самооцінки, ті моральні знання, які мають особистісне значення для школяра. А головне – ця система передбачає оволодіння вчителем варіантами побудови виховного процесу. Сучасний педагог має знати не один універсальний, а кілька шляхів, придатних для досягнення мети. Отже, найголовнішими ознаками особистісно орієнтованого виховання є багатоваріантність методик, уміння організувати виховну роботу одночасно на різних рівнях складності, враховуючи вихованість кожного учня, утвердження всіма засобами цінності життя (фізичного і емоційного благополуччя), позитивного ставлення учнів до світу і до людей. Аналізуючи виховну роботу шкіл, було виявлено, що в деяких випадках існують труднощі прийняття вчителями цінностей особистісно орієнтованого педагогічного процесу, зумовлені гострими суперечностями у сфері їх особистих ціннісних орієнтацій. У сучасних умовах деякі із них відчувають крах цінностей, пов'язаних з утвердженням себе в соціумі, неможливість задоволення потреб професійного самовдосконалення через матеріальну незабезпеченість навчально-виховного процесу і своїх прагматичних запитів. Драматизм ситуації поглиблюється тим, що розшарування суспільства дає численні приклади благополучних моделей життя, які не обов'язково потребують відповідальності і професіоналізму. Ось чому виключно важливою є соціальна, матеріальна і методична підтримка вчителів, розвиток їхньої професійної самосвідомості, своєрідного ядра особистості (мотивів, установок, переконань, ідеалів). Гуманістичний особистісно орієнтований навчально-виховний процес своїм змістом закладає базові основи культури особистості: моральної, розумової, фізичної, екологічної, естетичної, економічної, правової. Тому у визначенні базового компоненту змісту загальноосвітньої підготовки культура має бути представлена цілісно, щоб допомогти учням не лише оволодіти системою гуманістичних цінностей, а й підготувати їх до життя у конкретному, соціально-культурному просторі. Головне завдання педагога у період тотальних змін – допомога кожній особистості в її самореалізації, усвідомленні цінності життя власного і іншої людини, збереженні та збагаченні вищих духовних цінностей, осмисленні сенсу свого існування. У полі зору вихователів першочергово має знаходитися проблема особистісних гуманістичних цінностей як самовартісної форми моральної активності особистості шкляра.

3. *Шкільна освіта як умова виживання людини, перш за все, передбачає формування екологічного гуманістичного мислення і забезпечення адаптивних функцій.* Гуманістичний ідеал минулого був пов'язаний з ідеями тотального управління (боротьби, пригнічення, оволодіння і панування) людиною соціальними і природними процесами. Новому розумінню природи і розвитку людства відповідає ідея їх спільної еволюції (Н. Моїсєєв), партнерства у незапрограмованому діалозі [7]. Важливою гуманістичною цінністю загальноосвітньої підготовки виступає екологічний світогляд, ядро якого – імператив виживання та глобальної відповідальності людини за нормальне життя на обмеженому життєвому просторі. Нагальним завданням школи виступає визначення і забезпечення педагогічних, продуктивних умов виховання ціннісних ставлень, пов'язаних з гуманістичним вихованням учнів. А щоб його розв'язати, необхідно конкретизувати цілі на різних вікових етапах, знайти співвідношення між полідисциплінарним і монодисциплінарним підходами в навчально-виховному процесі. Адаптивні можливості освіти передбачають сформованість у вихованців намірів і умінь безконфліктного життя в суспільстві, поваги прав і свобод кожної особи. Для цього потрібно дотримуватися простих і зрозумілих принципів і правил педагогіки толерантності, що є складовою філософії освіти [12]. В умовах процвітання таких

явищ, як нетерпимість, расові, релігійні і етнічні конфлікти саме в період активного формування свідомості необхідно закласти основи безконфліктного співжиття. У виховному процесі формуються навички комунікації (готовність до групової взаємодії, оволодіння мовними, культурними надбаннями людства), на базі яких формується здатність до співпраці, самостійної орієнтації в незвичній ситуації. Особистість формується у відкритому суспільстві, тому усвідомлення цінності психологічної і фізичної захищеності (безпека життєдіяльності, поведінка в екстремальних ситуаціях) виступає важливою складовою адаптивних можливостей освіти і виховання. Найбільш уживаними словами в умовах оновлюваної освіти виступають: людина, дитина, духовність, індивідуальність, національна і загальнолюдська культура, здоров'я, вибір, відповідальність, варіативність, толерантність, як цінності. Важливо, щоб ці категорії були усвідомлені вчителем, визначали його професійну культуру і зміст щоденної праці. Освіта і суспільство взаємопов'язані. Тому необхідно розвивати теоретичні основи педагогіки як самостійної науки, і паралельно поповнювати знаннями таку галузь як «філософія освіти», яка спроможна методологічно, світоглядно зорієнтувати виховну практику. Ми ще тільки вчимося жити в умовах філософського плюралізму. Наше завдання – підбати, щоб незнання не стало знову причиною вибору однієї єдино правильної ідеології, щоб негайно по ній звиряти точність практичних перетворень не лише в освіті, а й інших сферах людського співжиття. У цьому полягає сутність гуманістичної концепції освіти із трьома основними групами цінностей, запропонованої О. Савченко [11, с. 2-4], точку зору якої ми розділяємо. Гуманістичний підхід у вихованні ціннісного ставлення до людини найбільш адекватний сучасним вимогам; який зорієнтований на потреби й інтереси учня.

Висновки. У публікації наведено теоретичне узагальнення і власний підхід до вирішення зазначеної наукової проблеми. Гуманістичне виховання молоді, формування толерантних міжособистісних взаємин може ефективно здійснюватися за умови врахування міжкультурного методологічного підходу в загальній стратегії морального виховання молоді, запровадження інноваційних технологій і активних форм виховної роботи.

Література:

1. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К.: АПН України, 1997. – 396с.
2. Кононенко П. П. Українознавство / П. П. Кононенко. – К.: «Либідь», 1996. – 384 с.
3. Коржувєв А.В. Содержательная и логическая корректность педагогических исследований / А. В. Коржувєв // Педагогика. – №2. – 1999. – С. 8–12.
4. Курбатов С. В. Освітні інновації : контури майбутнього : монографія / С. В. Курбатов // Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура ; за ред. В. Г. Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За заг. ред. А. В. Яртіся, С. Н. Шендрика, С. О. Черепанової. – Львів: Світ. – 1994. – 496 с.
6. Лукашевич М. П. Соціалізація. Виховні механізми і технології / М. П. Лукашевич. – К.: ІЗМН, 1998. – 112с.
7. Моисеев Н. Н. Современный рационализм / Н. Н. Моисеев. – М.: Наука, 1995. – 376 с.
8. Неменский Б. М. Новое педагогическое мышление / Б. М. Неменский / Под ред. А. В. Петровского. – М.: Научная мысль, 1989. – 188 с.
9. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Под ред. Проф. Н. Ю. Шведовой. – М.: Сов. энциклопедия, 1973. – 846 с.
10. Прокопенко І. Ф. До філософського обґрунтування мети та функцій сучасної освіти / І. Ф. Прокопенко // Науковий вісник Харківського держ. Пед. ун-ту ім. Г.С.Сковороди. – Харків: ХДПУ, 2001. – Серія: «Філософія». – Вип.7. – С. 5-9.
11. Савченко О. Я. Від людини освіченої – до людини культури. Ціннісні орієнтації загальноосвітньої підготовки учнів / О. Я. Савченко // Рідна школа, № 5-6, 1996. – С. 2-4.
12. Столяренко О. В. Виховання культури толерантних взаємин у студентської молоді: навчально-методичний посібник / О. В. Столяренко, О. В. Столяренко. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 248 с.
13. Український Радянський Енциклопедичний Словник: В 3-х т. / Гол. ред. А. В. Кудрицький. – 2-ге вид. – К.: Гол. ред. УРЕ. – 1987. – Т.2. – 736 с.
14. Филонов Г. Н. Воспитательный процесс : методология и специфика исследований / Г.Н. Филонов // Педагогика – №9. – 2000. – С.11-17.
15. Юдин А. В. Русская народная духовная культура / А. В. Юдин. – М.: Высшая школа, 1999. – 239 с.
16. Lotman I. M. Szoveg-modell-tipus. Gondolat Könyvkiado, Bp., 1973. – p. 272-274.